

آلودگی آب و خاک نگاهی گذرا

سیف اله امین

دانشیاربخش آبیاری دانشکده کشاورزی دانشگاه شیراز

آلودگی محیط زیست و افزایش جمعیت دو مسئله بسیار پیچیده و مهم این قرن است. استفاده از مواد شیمیایی سنتزی یا طبیعی در کشاورزی برای تغذیه انسانها و جمعیت روبه رشد آنها امری اجتناب ناپذیر است. در این راستا هر ساله مقادیر زیادی کود، سموم دفع آفات نباتی بصورت حشره کش ها و آفت کش های مختلف وارد بازار میگردند و در سطح مزارع مورد استفاده قرار گرفته و منابع آبی و خاکی را آلوده می نمایند. مصرف کودهای شیمیایی در ایران از سال ۱۳۲۵ شروع گردید و میزان استفاده از آن هر ساله افزایش چشمگیری داشته است. مطالعات و تحقیقات نشان داده اند که در سطح مزارع از کودهای فسفره و ازته بیش از اندازه استفاده شده است. فرسایش بادی و آبی باعث انتقال مواد شیمیایی نظیر فسفروازت و سموم به اتمسفر و آبهای سطحی شده و مساله آلودگی آنها را به همراه خواهد داشت. از نظر آلودگی محیط زیست میتوان محیط زیست را به سه فاز تقسیم کرد: ۱- فاز هوا ۲- فاز خاک ۳- فاز آب. فاز هوا توسط ذرات دود و ذرات دیگری که از سوخت اتومبیل حاصل می شود نظیر سرب، CO، NOX و غیره و همچنین بالا رفتن درجه حرارت، و زیاد شدن صدا (Noise Pollution) آلوده می شود. فاز خاک، توسط کلیه مواد آلی و معدنی که بنحوی زندگی انسانها و گیاهان و جانوران مختلف را به خطر می اندازد آلوده می گردد، مثل آبیاری یا پساب کارخانه های صنعتی و یا آبیاری با آب شور و غیره و بالاخره فاز آب توسط کلیه مواد محلول و غیر محلول فرسایش یافته از سطح حوزه های آبخیز آلوده می گردد. وارد کردن مواد آلوده کننده در خاکها و آبها امری اجتناب ناپذیر است چون بالاخره جایی برای مثلا "دفع زباله های صنعتی و پساب کارخانه هاغیر از آب و خاک وجود ندارد ولی بایستی مقدار مجاز هر عنصر یا ماده را ببرنامج ریزی صحیح در نظر گرفته شود و سپس اقدام به دفع آنها گردد زیرا آلوده کردن خاک، آلوده شدن آبهای سطحی و زیرزمینی را بدنبال خواهد داشت و در این راستا کولوژی یا اکوسیستم منطقه یا دریاچه ای بهم خورده و جانوران آبی نظیر ماهیان آن دریاچه نابود شده یا مهاجرت نموده و بجای آنها ماهیان غیر مرغوب یا مقاوم به محل وارد شده و یار شده می کنند که باعث بهم خوردن شبکه غذایی سیستم می گردد. در این مقاله سعی شده است با اطلاعات و ارقام بدست آمده (که چندان هم آسان نبود) به مساله آلودگی آب و خاک ایران پرداخته شود.